

У цьому контексті будинок постає живим організмом, який фіксує, спрямовує та трансформує дії мешканця, перетворюючи його досвід на елемент власного наративу і вбудовуючи особисту історію героя у ширший механізм автономної логіки простору.

### Література:

1. Жовна О. S. H. Second Hand. *Її тіло пахло зимовими яблуками*. Львів : ЛА Піраміда, 2008. 386 с.
2. Курціус Е. Р. Європейська література і латинське середньовіччя. К. : Літопис, 2007. 752 с.
3. Оздемір О., Омелянюк А. Елементи топосу та їх неоготичне втілення в літературі постмодернізму. *Сучасні проблеми германського та романського мовознавства* : матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Рівне, 15 лют. 2024 р. Рівне, 2024. С. 54–57.
4. Штейнбук Ф. Прологмени до студій тілесної тропосфери. *Теоретична і дидактична філологія* : зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький : ПХ ДПУ, 2014. Випуск 18. С. 286–294.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-624-9-5>

## THE RELEVANCE OF ARCHILOCHUS'S POETIC LEGACY IN THE CONTEXT OF MODERN WARTIME REALITIES

### АКТУАЛЬНІСТЬ ПОЕТИЧНОЇ СПАДЩИНИ АРХІЛОХА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ

**Zhyzhoma O. O.**

Candidate of Philological Sciences,  
Associate Professor,  
Associate Professor at the Department  
of Ukrainian Language  
and Slavic Philology,  
State Higher Education Institution  
«Pryazovskyi State Technical University»  
Dnipro, Ukraine

**Жижома О. О.**

кандидат філологічних наук,  
доцент,  
доцент кафедри української мови  
та слов'янської філології,  
ДВНЗ «Прийзовський державний  
технічний університет»  
м. Дніпро, Україна

Давньогрецький поет Архілох жив і творив в період корінних змін у суспільному житті й культурі давньої Еллади, коли поліси розширювали свої межі, здійснюючи колонізаторський рух на узбережжя Чорного й Мармурового морів, до Західного Середземномор'я,

Північної Африки, Південної Італії та Сицилії, що супроводжувалося напруженою внутрішньою боротьбою поміж ними. Для доведення своїх прав і демократичні, і аристократичні поліси посилялися на давнє підґрунтя – оповіді, легенди, міфи. Міфологія продовжувала залишатися джерелом грецької поезії, але вже вимальовувалося її раціоналістичне сприйняття, прагнення систематизації міфологічного спадку. Паралельно з'являлися нові жанри і форми, які задовольняли потреби часу: відповідність реальним подіям, життєвість побутових ситуацій, нагальні проблеми звичайної людини (війна, землероба, селянина); наочними ставали й окремі епізоди, лірична пісня повернулася до живої сучасності. Суспільна свідомість знайшла індивідуальне заломлення у творчості поетів – складний, непевний, бурхливий час потребував рухливої, чуйної, щирої і злободенної поезії.

Яскравим представником і виразником даної епохи був Архілох, творчий потенціал якого вилився з такою силою й безпосередністю, яких не було у інших поетів того часу. Сучасний реципієнт відразу відчуває, як відверто і щиро, лаконічно й енергійно, усього кількома рядками оповідає поет про власну долю воїна-найманця, сувору правду життя в умовах війни. В його поетичному доробку, з одного боку, не можна не помітити дидактичну складову, адже він апелює до загальнолюдських і загальноприйнятих норм, а з іншого, – тексти вирізняються абсолютною щирістю, чуттєвістю і правдивістю: поновому, підкреслено суб'єктивно, порушено тему людини на війні; епічний нейтралізм, героїзація подвигу відсувається на задній план, натомість перед читачем постає звичайна людина, її адекватна реакція на війну як жорстоку реальність, що несе страх, відчай, суперечності, в якій людина прагне лише одного – врятувати власне життя, вижити: *«Щит мій лежить у гаю – зброя бездоганна, але я врятував себе. Нехай гине той щит, я придбаю інший, не гірший»*. Такі мотиви відгукуються як реалістичне переосмислення ціни мужності і в сучасних умовах російсько-української війни. У поета є нове, відмінне від попередніх митців, розуміння людини, підвладної часові, здатної змінюватися під впливом обставин. Відверто говорячи про всі ті емоції, які відчуває людина на полі бою (гнів, розпач, біль), Архілох подає нове, відмінне від попередніх, розуміння людини, яка під впливом обставин реального часу змінюється, реагує на його виклики. Життя непередбачуване, а відтак воно вимагає відповідної поведінки в певних умовах. Мотиви емоційності, чесності і травми, виписані давньогрецьким поетом, відгукуються і сьогодні в душах тисячі українців, які втратили віру в непорушність і міцності загальноприйнятих моральних цінностей. Його поезії нагадують про те, що всі емоції, які людина здатна переживати на війні, це не про слабкість, це, насамперед, про

людяність, це не про офіційну ідеологію, офіційні наративи, це про цілий спектр емоцій, думок, переживань пересічної людини, життя якої і в наші, нелегкі, часи сповнене, з одного боку, сумнівів, болю, невпевненості, виснаження, а з іншого, – гніву ненависті і гордості.

Імпонує сучасному читачеві ще одна виразна риса творчості Архілоха – щирість оповіді, непримиренність і максимальна зневага до зрадників (колишніх друзів), що іноді межує з ненавистю. Відвертість поета в цьому питанні – це вторгнення в життя звичайної людини, порушення її спокою – ще одна вражаюча риса митця. З одного боку, особисте об'єктивізується, стає типовим, закликає читача до моральної стійкості, визначає поведінкові ідеали сучасної людини як такої, особливо в умовах війни, окупації тощо, але з іншого, життя людини не може бути вкладене в певні визначені кимось рамки, воно складається зі злетів і падінь, де вона виявляється абсолютно безпомічною, нездатною боротися з викликами в силу обставин. Це, звичайно, вічні питання, але надзвичайно актуальні сьогодні, коли кожен, боєць, волонтер, громадянин постає перед моральним вибором.

Отже, хоч творча спадщина Архілоха дійшла до нас уривками, проте його слово, використане для правди, пам'яті і гідності, стало зброєю, у чому вбачається спадкоємність традицій. А ті художні прийоми, які визначають стиль поета, зокрема сарказм, афористичність, метафоризація мовлення, активно використовуються і в сучасних текстах різного спрямування.

### Література:

1. Антична література : довідник / за ред. С. В. Семчинського. Київ, 1993.
2. Антична література / пер. з рос. : за ред. А. А. Тахо-Годі. Київ, 1976.
3. Пашенко В. І., Пашенко Н. І. Антична література. Київ, 2001.
4. Підлісна Г. Н. Антична література для всіх і кожного. Київ, 2003.
5. Шалагінов Б. Зарубіжна література: від античності до початку XIX сторіччя. Київ, 2004.